# МОТИВИ

## към проект на Закон за Европейски портфейл за цифрова самоличност

### 1. Причини, които налагат приемането на закона

На 11 април 2024 г. е приет Регламент (ЕС) 2024/1183, с който се изменя Регламент (ЕС) № 910/2014 (eIDAS) и се създава Европейска рамка за цифрова самоличност, включително Европейски портфейл за цифрова самоличност (ЕПЦС). Регламентът е пряко приложим, но предвижда държавите членки да предприемат конкретни организационни и нормативни мерки за осигуряване функционирането на портфейлите, надзора, сертифицирането, уведомяването и поддържането на доверителни списъци.

Необходима е ясна национална правна рамка, която да уреди условията и реда за изграждане, управление и използване на ЕПЦС в Република България, включително статуса и регистрацията на доставчиците на портфейли, доставчиците на данни за идентификация на лица и доставчиците на електронни удостоверения за атрибути, както и задълженията и регистрацията на доверяващите се страни.

С оглед защитата на правата на гражданите и бизнеса, следва да се гарантират доброволността при използването на портфейла; безплатното издаване, използване и отмяна на портфейла за физическите лица; високото ниво на информационна сигурност и защита на личните данни, както и оперативната съвместимост при национално и трансгранично използване на портфейла.

Законопроектът предвижда изграждане и поддържане на български ЕПЦС от министъра на електронното управление, включително интеграция с ключови държавни регистри (документи за самоличност, ЕСГРАОН и други автентични източници), както и възможност чрез портфейла да се създават квалифицирани електронни подписи за непрофесионални цели при осигурена интеграция с всички квалифицирани доставчици на удостоверителни услуги.

Необходимо е въвеждането на механизми за доверие и прозрачност чрез поддържане на публични доверителни списъци (регистри) на доставчиците и доверяващите се страни, както и определяне на правила за надзор, контрол, принудителни административни мерки и административнонаказателна отговорност при неспазване на изискванията на регламента и закона.

За гарантиране на сигурността и съвместимостта с европейската рамка се предвижда национална схема за сертифициране на ЕПЦС, в съответствие с приложимите актове на Европейския съюз, както и признаване на сертификация и оценки, извършени по схеми на други държави членки.

С § 3 от проекта се предлагат изменения в Закона за електронното управление, с цел интегриране на ЕПЦС в режима на предоставяне на електронни административни услуги (вкл. презумпция за подписване на заявление при идентификация чрез портфейл и актуализиране на изискванията към удостоверенията за електронен подпис).

**2. Цели, които се поставят**

Осигуряване на условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2024/1183 и актуализираната рамка на Регламент (ЕС) № 910/2014 (eIDAS) чрез създаване на национална правна рамка за ЕПЦС.

Гарантиране на правото на всяко физическо и юридическо лице да разполага с европейски портфейл за цифрова самоличност при спазване на принципа на доброволност, както и безплатност за физическите лица.

Създаване и поддържане на български ЕПЦС с високи стандарти за сигурност, оперативна съвместимост и защита на личните данни, включително чрез ясни правила за достъп до автентични източници на данни и предоставяне на атрибути.

Улесняване на достъпа до публични и частни услуги по електронен път в страната и в рамките на вътрешния пазар, включително чрез въвеждане на задължения за приемане на портфейли от определени доверяващи се страни и от доставчиците на електронни административни услуги.

Осигуряване на възможност за безплатно подписване с квалифициран електронен подпис за непрофесионални цели чрез българския ЕПЦС.

Въвеждане на ефективен надзор и контрол (включително принудителни административни мерки и санкции), както и прозрачност чрез доверителни списъци и механизми за уведомяване и сътрудничество с Европейската комисия и другите държави членки.

**3. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба**

Прилагането на закона изисква организационни, технически и кадрови ресурси за разработване, внедряване, поддържане и развитие на българския ЕПЦС, включително изграждане на интеграционни интерфейси, поддържане на доверителни списъци в машинночетим формат и осигуряване на механизми за валидиране и проверка на автентичност и валидност.

Проектът предвижда използване на държавния хибриден частен облак, администриран от министъра на електронното управление, както и интеграция със средата за междурегистров обмен за предоставяне на електронни удостоверения за атрибути от публичните органи.

Съществен финансов елемент е предвидената възможност за издаване на квалифицирано удостоверение за квалифициран електронен подпис за непрофесионални цели с валидност една година чрез българския ЕПЦС, като държавата заплаща на интегрираните квалифицирани доставчици на удостоверителни услуги фиксирана компенсация за всяко

издадено удостоверение. Размерът и редът за изплащане на компенсацията ще бъдат определени по методика, приета с постановление на Министерския съвет.

За изпълнение на европейските изисквания се предвижда утвърждаване на национална схема за сертифициране на ЕПЦС с решение на Министерския съвет, както и дейности по надзор, контрол и уведомяване на Европейската комисия.

За бизнеса и останалите доставчици законът въвежда изисквания за съответствие, вътрешни процедури за сигурност и периодични проверки/оценки на съответствието (на всеки две години) за сметка на доставчиците. Възможни са разходи и за поддържане на финансови гаранции/застраховка, както и за интеграция и оперативна съвместимост.

За административните органи и доставчиците на електронни административни услуги са предвидени дейности по осигуряване на функционалност за онлайн и офлайн приемане на портфейли, включително адаптации на информационни системи и портали (напр. портала за електронно управление и единния портал за електронно правосъдие).

**4. Очаквани резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива**

Създаване на работеща национална рамка за ЕПЦС и въвеждане в експлоатация на български европейски портфейл за цифрова самоличност, съвместим с европейските референтни стандарти и инфраструктурата за оперативна съвместимост.

Увеличаване на достъпа до електронни услуги и намаляване на административната тежест чрез по-лесна и сигурна идентификация, удостоверяване на атрибути и подписване в електронна форма, включително при трансгранично ползване.

Повишаване на сигурността и доверието в електронните взаимодействия чрез сертифициране, надзор, доверителни списъци, механизми за проверка и ясни правила за отговорност при нарушения.

Подобряване на качеството и ефективността на електронното управление и електронното правосъдие чрез интеграция и приемане на портфейли, както и чрез улеснено подаване на заявления за електронни административни услуги.

Очаква се финансов ефект, произтичащ от компенсациите към квалифицираните доставчици на удостоверителни услуги за издадените удостоверения за квалифициран електронен подпис за непрофесионални цели, както и от разходите за развитие и поддръжка на българския ЕПЦС. Конкретният размер на тези разходи зависи от броя на издадените удостоверения, обхвата на функционалностите и избрания модел на внедряване и ще бъде детайлизиран в съответните финансови разчети и подзаконови актове.

**5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз**

Проектът на закон има за предмет въвеждане на мерки по прилагане на Регламент (ЕС) 2024/1183 и изменените разпоредби на Регламент (ЕС) № 910/2014 (eIDAS) относно

Европейската рамка за цифрова самоличност и европейските портфейли за цифрова самоличност.

Предвид пряката приложимост на регламентите на ЕС, законът не транспонира директива, а урежда национални организационни и процедурни въпроси, които регламентът изисква или допуска да бъдат уредени на национално ниво, като: определяне на компетентен орган и надзор; национална схема за сертифициране; регистрация и доверителни списъци; механизми за уведомяване и сътрудничество; правила за приемане на портфейли от доверяващи се страни; и ефективни, пропорционални и възпиращи санкции.

Законът е съобразен и с относимите актове по прилагането на eIDAS (включително регламентите за изпълнение относно данните за идентификация, удостоверенията за атрибути и сертифицирането на портфейлите), като предвижда оперативна съвместимост и признаване на валидна сертификация и оценки на съответствието, извършени по схеми на други държави членки.

Прилагането на закона следва да се осъществява в съответствие с общата рамка на ЕС за защита на личните данни и информационната сигурност, включително Регламент (ЕС) 2016/679 (GDPR) и приложимите национални актове, като проектът предвижда мерки за управление на сигурността, оценка на риска и контрол, както и прозрачност чрез доверителни списъци и механизми за валидиране.

**Допълнителна информация**

**а) Необходими подзаконови актове и организационни действия:**

- Наредба на министъра на електронното управление за реда и сроковете за свързване/интеграция на квалифицираните доставчици на удостоверителни услуги към българския ЕПЦС.
- Наредба на министъра на електронното управление за реда и условията за регистрация на органите от публичния сектор, които предоставят електронни удостоверения за атрибути.
- Решение на Министерския съвет за утвърждаване на национална схема за сертифициране на ЕПЦС.
- Постановление на Министерския съвет за приемане на методика за определяне на размера и реда за изплащане на компенсацията към квалифицираните доставчици на удостоверителни услуги за издадените удостоверения по закона.
- Технически и организационни дейности за въвеждане в експлоатация на доверителните списъци и за интеграция на портала за електронно управление и единния портал за електронно правосъдие за приемане на портфейли в сроковете, предвидени в преходните и заключителните разпоредби.

**б) Информация за проведени обществени консултации:**

Проектът на закон следва да бъде публикуван за обществени консултации по реда на чл. 26 от Закона за нормативните актове. След приключване на консултацията информацията за постъпилите предложения и становища и мотивите за тяхното приемане или неприемане ще бъде отразена в съответната справка.